

ZDENĚK HOFFMANN

SEKCE EKONOMICKÉ A REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE NA XIII. SJEZDU ČS. GEOGRAFŮ

Úvodem k jednání sekce ekonomické a regionální geografie bych chtěl stručně shrnout a zhodnotit referáty, otištěné v příslušných kapitolách sjezdového sborníku, protože v programu jednání v sekcích se nepočítá s přednášením publikovaných referátů ani jejich výtahů. Tím se získá více času pro diskusi i pro přednesení některých dalších cenných referátů, které z různých důvodů nemohly být včas publikovány (např. referáty zahraničních hostů apod.).

Jestliže mám konfrontovat dosavadní vývoj i současný stav prací v naší ekonomické geografii, jehož podrobný přehled podal v úvodním sjezdovém referátu předseda naší společnosti prof. dr. Miloš Nosek, DrSc., s tematikou referátů publikovaných ve 4. oddílu sjezdového sborníku, musím jen konstatovat, že zdaleka nepokrývají současnou výzkumnou problematiku, kterou se dnes naši ekonomičtí geografové zabývají. Vyplývá to i z překvapivě nízkého počtu pouhých čtyř přihlášených a publikovaných referátů. Snad je omluvou pro naše nejzkušenější ekonomické geography jejich značné pracovní zatížení právě v posledním období, které se vyznačovalo velkou pracovní aktivitou na jejich vlastních pracovištích v souvislosti s dokončováním výzkumných úkolů páté pětiletky. Proto je třeba tím více poděkovat všem těm ekonomickým geografům, kteří k příležitosti našeho sjezdu vypracovali a zaslali své referáty.

V oddílu „Ekonomická geografie“ byly publikovány čtyři zajímavé referáty. Z nich dva mají charakter možno říci analytický a zbývající dva metodický. Do první skupiny bych zařadil referát dr. Petra Mariota, CSc., vedoucího oddělení ekonomické geografie v Geografickém ústavu SAV v Bratislavě. Autor v něm sleduje rozsah, příčiny a hlavní rysy imigrace obyvatelstva do největších slovenských měst a podtrhuje teoretický i praktický význam studia tohoto procesu. Lepší poznání zákonitostí imigračního procesu umožňuje studovat a hodnotit problémy, související s tvorbou prognóz vývoje obyvatelstva hlavních imigračních středisek Slovenska. Po kartografickém znázornění je možno předpokládat plánovacím a řídicím orgánům různých stupňů zajímavé a z velké části originální podklady.

Do téže skupiny analytických prací je možno zařadit i referát dr. Miroslava Špůra, CSc., odborného asistenta pedagogické fakulty v Ústí n. Labem. Autor vymezuje a klasifikuje průmyslovou zónu města Ústí n. Labem a hodnotí její polohu z hlediska tvorby a ochrany životního prostředí města. Provedl rozbor rozmístění průmyslu ve městě a vymezil čtyři oblasti s rozdílnou průmyslovou strukturou. Největší průmyslová koncentrace je v západní části města a zahrnuje průmysl chemický, palivoenergetický a strojírenský. Při převládajícím západním proudění vysílají tamější závody velké množství plyných i prašných exhalátů na město. Autor konstatuje, že poloha průmyslové zóny města je pro jeho životní prostředí nepříznivá. V závěru autor uvádí některé návrhy, podle nichž by bylo

možno vytvořit ve městě průmyslový pás bez obytné oblasti a obytnou zónu přesunout do vyšších okrajových oblastí města. Tím by se podstatně zmírnily negativní vlivy průmyslové zóny a zlepšilo by se životní prostředí tohoto města.

Zbývající dva referáty jsou zaměřeny metodicky. Zabývají se moderními matematickými metodami, které by měly být v budoucnu stále více aplikovány, aby, jak uvádí prof. Leszczycki, „mohl být pozitivně ovlivněn standard geografického výzkumu“.

Práce ing. Františka Brabce, CSc., odborného asistenta pedagogické fakulty v Nitře, je věnována výzkumu geografického prostoru z hlediska systémové analýzy a potřebě vytvoření integrovaného informačního systému o geografickém prostoru. Autor provádí kritiku dosavadního stavu teorie systému geografického prostoru, vytyká nahodilost přístupů ke geografickému prostoru jako celku i k výběru geografických výzkumných úkolů, jejichž důsledkem je pak nedoceněné společenské postavení geografické vědy v praxi i ve školském systému. Uvádí pak svůj názor na hlavní zásady systému výzkumu geografického prostoru a podtrhuje nezbytnost vytvořit k tomuto účelu integrovaný informační systém o geografickém prostoru.

Dalším příspěvkem k matematizaci geografie je referát dr. Milana Viturky z Geografického ústavu ČSAV v Brně o použití teorie matic pro analýzu dopravních sítí. Autor konstatuje, že jedním z prvků současného vývoje geografie je přechod od statického popisu k dynamickému zachycení prostorových struktur, které umožní v další etapě objektivní syntézu využitelnou pro geografickou prognózu.

Myslím, že problémy využití matematicko-statistických metod v současné ekonomické geografii by se měly stát jedním z hlavních bodů diskuse v této akci.

Stejně tak bychom měli zaměřit naši diskusi na zhodnocení dosavadního vývoje naší ekonomické geografie a její další perspektivy. Měli bychom se zamyslet např. nad těmi obory, které jsou u nás dosud poměrně málo rozvíjeny vedle „tradičních“ oborů, jako je geografie průmyslu, zemědělství, dopravy, obyvatelstva apod. Mám na mysli především geografii tzv. terciárního sektoru v širším slova smyslu, která je v řadě jiných zemí již delší dobu úspěšně využívána pro potřeby praktického plánování.

Samozřejmě bychom měli též prodiskutovat úkoly ekonomické geografie při výzkumu životního prostředí, které se dnes stává stěžejním problémem téměř ve všech zemích světa. Bylo by dobré, kdyby z naší diskuse vyšly i v tomto směru podněty pro návrhovou komisi našeho sjezdu.

V druhém tematickém okruhu, zaměřeném na regionální geografii západních Čech, je publikováno celkem jedenáct referátů, zpracovaných k příležitosti sjezdu a věnovaných nejruznější problematice našeho hostitelského kraje, a to od historie až do jeho současnosti a od přírodních podmínek až k ekonomickogeografické regionalizaci.

První dva referáty se zabývají městem Plzní. Dr. Ctibor Votrubec, CSc. z Geografického ústavu ČSAV podává přehlednou charakteristiku sídelněgeografického vývoje Plzně za posledních 40 let od 3. sjezdu československých geografů, který se konal rovněž v Plzni. Dr. Karel Wenig z pedagogické fakulty v Plzni analyzuje ve svém příspěvku životní prostředí města Plzně. Oba referáty seznamují účastníky sjezdu s geografickou problematikou místa konání sjezdu, tak jak se to stalo již zvykem na řadě sjezdů předchozích. K nim se řadí i referát dr. Jiřího Pecha z plzeňské pedagogické fakulty, který pojednává o východní části Plzeňské kotliny a jejím vlivu na životní prostředí Plzně.

Za nejzávažnější referát považuji „Ekonomickogeografickou regionalizaci západních Čech“, zpracovanou prof. dr. Miroslavem Blažkem z Geografického ústavu ČSAV v Brně. Autor na příkladu Západočeského kraje demonstruje výsledky ekonomickogeografické regionalizace ČSR, zpracované v Geografickém ústavu ČSAV. Zbývající referáty se zabývají dalšími problémy a mají převážně informativní charakter.

Věřím, že diskuse k problematice sjezdových referátů bude plodná a užitečná a pomůže upřesnit zaměření našeho vědního oboru do budoucna.